

”4 276 förföljda barn behöver regeringens hjälp”

Vi vet att barn med skyddad identitet lever i ensamhet och att deras isolering är stor. De mår psykiskt dåligt. De längtar efter att få gå ut, men det är säkrare inne. En orimlig situation som många av barnen befinner sig i är att den pappa som misshandlat, hotat och förföljt ändå har umgängesrätt. Vi kräver nu att regeringen lyfter in de gömda och glömda barnen i den nya Stalkningsutredningen, och att frågan om skyddade personuppgifter lagregleras på samma sätt som frågan om besöksförbud, skriver Ingela Thalén och Bodil Långberg för Stiftelsen Allmänna barnhuset.

Över 4.000 barn under 18 år lever med skyddade personuppgifter. Ingen lag reglerar när beslut om skyddad identitet ska fattas. Inte heller görs det någon bedömning av barnets sociala situation. Inget barn får självt komma till tals.

Helt i strid med FN:s konvention om barnets rättigheter blir dessa barn bihang utan juridiska rättigheter, som flyttas runt av vuxna. Stiftelsen Allmänna barnhuset kräver nu att regeringen tar ett helhetsgrepp om situationen för hotade och förföljda personer och lyfter in de gömda och glömda barnen i den nya Stalkningsutredningen.

4.276 barn lever gömda i Sverige enligt den senaste noteringen från 2008. En ny kartläggning som Stiftelsen Allmänna barnhuset låtit göra visar på att det finns en stor okunskap om dessa barn. Det finns inte någon myndighet som har några samlade uppgifter om varför barnen lever gömda, inte heller finns det någon myndighet som utreder eller följer upp hur de har det. Detta trots att hela deras liv ställts på ända och måste byggas upp på nytt. Ibland sker denna smärtsamma omvälvning gång på gång; så snart de avslöjas måste allt börja om på nytt igen.

Det är därför som vår folkhälsominister nu har en chans att med kraft och konsekvens verka för att dessa barn blir sedda, får stöd och hjälp från en vuxenvärld utanför den konflikt och kaos de själva är mitt uppe i. Samhället måste visa att det finns ansvarstagande vuxna som har perspektiv och kan inge hopp och förtröstan om att även de här barnen har rätt till en trygg uppväxt och ett bra liv.

Barn som tvingas leva med skyddade personuppgifter har ofta bevittnat eller själva blivit utsatta för våld och hot. Många lever på flykt undan en pappa eller styvpappa och är ständigt rädda för att minsta felsägning kan leda till att han hittar dem igen. De befinner sig i en utsatt psykologisk situation eftersom den förälder de fruktar samtidigt är den förälder som de har förlorat. Ofta brottas de därför med starkt motstridiga känslor inför honom av både hat och kärlek.

Den andra föräldern, nästan uteslutande alltid mamman, är själv rädd, otrygg och ständigt pressad och har därför inte kraft att ge nödvändig trygghet. Inte minst ekonomiskt är dessa familjer drabbade, få med skyddade personuppgifter kan jobba och försörja sig och sina barn. Ingen identitet betyder inget CV och därmed inget arbete.

Barn med skyddade personuppgifter har förlorat sin naturliga vardag med nätverk av släkt, vänner, skola och fritid. De har lärt sig att man inte ska ljuga, men samtidigt tvingas de att

leva på lögner med nya namn, ny historia och ny bakgrund. Vi kan bara gissa oss till vad som händer med ett barns identitetsutveckling när man hela tiden är någon annan – och därefter kanske någon annan igen, på ytterligare ett annat ställe. Konsekvenserna av detta kommer säkert att visa sig i framtiden när dessa barn förväntas bli vuxna, fungerande medborgare.

Vi vet att barn med skyddad identitet lever i ensamhet och att deras isolering är stor. De mår psykiskt dåligt, har sömnstörningar, mag- och huvudvärk, får en ryckig skolgång och svårt att hänga med. De bär på ett stort ansvar för familjens säkerhet, för sin mamma och hennes psykiska hälsa, samtidigt som de inte vill tynga henne med hur de själva har det.

De längtar efter att få gå ut, men det är säkrare inne. De längtar efter att få leka och vara med andra barn, att få vara med i friidrott, scouterna, kunna spela fotboll, fiol och piano, få lånekort – och vara med i skolkatalogen precis som klasskamraterna. Men överallt möts de av kravet på personnummer som annars är så självklart och okomplicerat för alla andra.

Allmänna barnhusets granskning av hur myndigheter bemöter och hanterar barn med skyddade personuppgifter visar att det saknas både kunskap och rutiner. Inga myndigheter med professionell barnkompetens är inblandade i beslutet, som av tradition fattas av Skatteverket. Ingen utredning förekommer och barnet är över huvud taget inte tillfrågat. Vi anser det nödvändigt att när barn är inblandade ska beslutet om skyddade personuppgifter i framtiden i stället fattas av en myndighet med barnkompetens. Vi kan konstatera att det finns ett stort behov av förändring i sättet att tänka kring ansvar för de här barnen, kring deras säkerhet och deras rätt att komma till tals. Vad behöver de? Vad uttrycker de själva? Vad vill de?

En orimlig situation som många av dessa barn befinner sig i är att den pappa som misshandlat, hotat och förföljt ändå har umgängesrätt. Därmed förväntas barnet hålla kontakten utan att avslöja något om var och hur och under vilka namn familjen lever. En sådan orimligt psykiskt pressande situation har samhället inte rätt att utsätta barn för. Exemplet visar på behovet av att bestämmelserna kring skyddade personuppgifter måste regleras i lag och prövas i domstol. Myndigheternas ansvar måste därefter ses över och regleras, inte minst vad gäller socialtjänstens utredningsansvar.

För att Sverige ska kunna anses agera enligt FN:s konvention om barnets rättigheter anser vi att följande åtgärder skyndsamt måste vidtagas.

- Att frågan om skyddade personuppgifter lagregleras på samma sätt som frågan om besöksförbud. Besöksförbudet innebär att den som hotar ska hålla sig borta, medan skyddade personuppgifter i dag innebär att den drabbade måste hålla sig gömd.
- Att ett yttrande från socialtjänsten alltid ska inhämtas inför beslut om skyddade personuppgifter som gäller barn. Barnets behov av stöd ska också alltid utredas av socialtjänsten. I dag görs detta mycket sällan och godtyckligt.
- Att beslut om skyddade personuppgifter och en dom om gemensam vårdnad eller umgänge inte kan förekomma samtidigt. Umgängesrätt handlar om barns rättigheter och behov, inte om föräldrars rätt.

- Att professionella hot- och riskbedömningar ska göras av polisen, socialtjänsten eller vuxenpsykiatrien när barn berörs.
- Att en statistikbas om barn som lever med skyddade personuppgifter byggs upp. I dag vet vi förvånansvärt lite om denna stora grupp barn.
- Att en befintlig myndighet eller organisation ges i uppdrag att initiera och följa forskning och metodutveckling. I ansvaret bör också ligga att utveckla stöd och hjälp för verksamheter som exempelvis förskola och skola. Verksamheten bör ha en tvärprofessionell inriktning.

Ingela Thalén

ordförande

Stiftelsen Allmänna barnhuset

Bodil Långberg

kanslichef

Stiftelsen Allmänna barnhuset